

— men mag roemende onwijs worden — dan heeft „De Reformatie” geëvangeliiseerd door aan ieder, die het blad lezen wil, te zeggen: Gods waarheid lijdt schade, wordt verloochend, in Barth's theologie, e.a. En dan hebben in enkele bepaalde gevallen naar de open ruimte buiten de „opgeslotenheid” van congressalen e.d. niet geëvangeliiseerd — al bedoelden zij het minstens even hartelijk als ik — zij, die voor binnen- en buitenland hebben gezegd (in de methode en de onderstellingen van b.v. den calvinistenbond en het congres), dat men ook het barthianisme rekenen kon tot de gereformeerde richtingen-in-wijder-zin. Heb ik in mijn kritiek op Barth gelijk, dan is de N.C.S.V. (Ned. Chr. Studenten-Vereeniging) geen evangeliiserende vereeniging, maar een het evangelie verhandelende organisatie.

En dan is het wel zeer tragisch, dat juist zij, die min of meer het bekende synodebesluit tegen de N.C.S.V. saboteerden, althans over het hoofd zien, of laten zien, roepen: „weg met de opgeslotenheid; de kerk, het rijk Gods, het leger des heils moet naar buiten”. Accoord, accoord; maar wees dan eerst een leger des o.k. wetenschappelijk en helts. Praat met iedereen, dien God u geeft te ontmoeten, praat geduldig, indringend, maar spreek in elk geval het evangelie. De waarheid.

Dit alles is al tientallen malen gezegd in ons blad. Denkt men nu heusch, dat men de kern van ons volk grijpen zal, door te zeggen: het jaar 1935 eindigt met geharrewar over kleinigheden?

Is het een „kleinigheid”, als wij wel de opgeslotenheid van onze PERSONEN opheffen, maar de opgeslotenheid van het EVANGELIE (in zijn zooveel aangegeven breeden inhoud en met zijn aangrijpen van o.k. wetenschappelijke en journalistieke verkondigingsmogelijkheden) pas recht laten beginnen gedurende heel de periode van ons confereren met anderen onder valsche, d.w.z. onjuiste, nomenclatuur en gedurende heel den tijd, waarin zoo iets doorwerkt onder het volk?

Is het vechten over „pietluttigheden”, als de één zegt: de stem van Gods vogelen moet niet verklanken in de opgeslotenheid van onze binnenkamer, breng daarom alle eigenaars van vogels bij elkaar in het boscht, — en als de ander antwoordt: een conferentie van vogelbezitters brengt het lied der vogelen niet in de open ruimte, indien de confererende eigenaars der diertjes zoo samenkomen, dat juist het lied der vogels niet meer kan verstaan worden, omdat het gekras van hun raven bij voorbaat is aangediend als nachtegalenconcert in wijderen zin, en omdat van deze vóórroepgestelde meening den ganschen volke binnen en buiten het woud is kond gedaan bij voorbaat?

Is het een „kleinigheid”, als het roepen tegen de opgeslotenheid practisch ook hen, die nog nooit den nachtegaal hoorden zingen, straks weer naar huis laat gaan met de gedachte, dat het gekras van hun raven van bevoegde zijde als nachtegalenzang is aangediend?

Is het een kleinigheid, als juist zij, die aangesteld zijn tot het maken en verkondigen van rechte onderscheidingen, in het openbaar juist op dit punt voor een deel hun doel voorbischieten, en zulks na jarenlange discussie over de te volgen methode van (wetenschappelijke en dus in het vergeven van praedicaten duidelijk profeteerende) evangelisatie?

„Gij kent” — aldus Dr A. Kuiper, Calvinisme, Kampen, 182 — „gij kent de Aeolusharp, die men in het vensterkozijn legt, opdat de wind er zijn hemelsche accoorden op spele. Zoolang nu de wind uitblift, geeft ook die harp geen toon”...

Van Aeolusharpen heb ik geen verstand; en wat ik er nog van begrijp, leert mij, dat men ook met deze beeldspraak zeer voorzichtig moet zijn. Maar in elk geval zegt ze mij dit, dat op de harp met haar vele snaren de wind spelen moet; en die wind (van den Geest — zoo vervolgt begrijpelijkerwijze Kuipers beeldspraak) is mij slechts constateerbaar, als ik ergens het Woord hoor spreken. Hen, die over dat Woord, en zijn ken-, en verstaan-, en constateerbaarheid fundamenteel anders denken, dan wij het doen, kunnen wij niet om beurten als goede medeharpsnaren, noch als gedrevenen van den éénen Geesteswind aandienen. Noch in hun, noch in des volks tegenwoordigheid.

Om beuzelingen gaat het dus niet. Ware het zóó, waarom dan niet — toen de heele gereformeerde pers in den aanvang tegen den wérkelijken Calvinistenbond opponeerde — aan dat volk tegemoet gekomen? Men kon het doen, vooral toen later formeel congres en bond gescheiden werden. Maar juist toen, toen men zonder enig verwijt van „geweken te zijn” (geen schande overigens) voor den drang der gereformeerde pers, te moeten belooften, het roer had kunnen omwerpen, heeft men de fouten van het begin tienmaal erger, en tienmaal noodlottiger gemaakt. Tienmaal erger: de barthianen geïnvolteerd... op dien grondslag (!) Tienmaal noodlottiger: want wat eerst nog maar op papier stond, werd nu een spel van grimmigen ernst op de planken, en voor het front der toezieende massa.

Kleinigheden? Ja, als men de tituluur, die onze officiële leiders aan anderen geven, van geen betekenis acht, of... als men meent, dat men deze in de „opgeslotenheid” kon houden, die men overigens juist (terecht) niet wil.

Doch waar in den grond der zaak de strijd loopt over de methode van verbreiding van de waarheid van God, daar kan die worsteling geen zaak-van-beuzelingen zijn.

Want tot den INHOUD van het evangelie behoort ook de aanwijzing van de METHODE zijner bekendmaking. Over de punten b. en c. spreek ik nader.

K. S.

Rectificatie. Verleden week sloop een zettfoutje in. Er stond: bl. 123, kolom 1, regel 22 v. b.: „de waarheid, mits puntig uiteengereken, verdedigd”. In plaats van de r leze men in het gespatieerde woord een z; van het ééne woord make men er twee; dan krijgt men: „de waarheid, mits puntig uiteengezet en verdedigd”.

K. S.

Over „de Algemeene Genade”.

(Antwoord aan Dr O. Noordmans.)

I.

Wanneer ik thans mij er toe zet, de door Dr O. Noordmans, Ned. Herv. predikant te Laren (G.), in „De Reformatie” geschreven artikelen te beantwoorden, begin ik met een woord van dank aan Dr Noordmans voor het aanvaarden van mijn tot hem gerichte uitnodiging tot het schrijven ervan. Een „gesprek” als waartoe ik Dr Noordmans met zoo — voor wat de duidelijkheid betreft — verblijdend resultaat mocht inviteren, moet onder christenen — juist bij ingrijpend meningsverschil — mogelijk zijn. Dat ergens de wegen uiteengaan mag nimmer reden zijn, om juist dat geografisch-belangrijke plekje grond, waar elke weg zich van den anderen begint af te scheiden, in den nevel te laten. De plaatsen, waar de waterscheidingen beginnen, zijn van elk continent de belangrijkste; een geograaf, die juist deze plaatsen aan het onderzoek zou willen onttrekken, zou het voornaamste van zijn werk voorbijgaan.

Dat het hier bedoelde onderzoek zich heeft bezig te houden, inzake wat historisch geworden is, geeft ieder toe. Maar als het gaat over het heden, over de nog levenden, de in den maastroom nog opgenomenen, dan geven we, ook op theologisch en kerkhistorisch gebied, er de voorkeur aan, de plaatsen, waar de wegen, de waterscheidingen uiteengaan, aan het onderzoek van zichzelf of anderen te onttrekken. Voor wie leeft uit antwoord 2 van Zondag 12 beteekent dit evenwel, dat zij ten aanzien van deze bepaalde ambtelijke opdracht van God-in-Christus wanhopen, zelfs aan de mogelijkheid van het beginnen aan het werk dezer gehoorzaamheid, óf aan de uitkeering van het loon, dat de genade ook voor dezen moeizamen arbeid aan de arbeiders zelf, en niet maar aan hun epigonen, toegezegd heeft. Maar die wanhoop ware ongelooft.

Om nog even in de beeldspraak te blijven: het zal bij alle onderzoek van het plekje, waar de wegen scheiden, onvermijdelijk zijn, scherp te spreken. Scherp — dat wil zeggen: duidelijk en concreet. Ik wist, toen ik Dr Noordmans uitnodigde, dat er zulke „scherpe” woorden zouden vallen; „onthelving der Schrift” was dan ook Dr Noordmans' laatste woord. Juist daarin is althans op één punt de mogelijkheid van een betekenende discussie geschapen; ik mijnerzijds zal ook het „scherpe” woord moeten bezigen. Ik herhaal hier, in precies denzelfden zin, als waarin ik het eens in een andere discussie gezegd heb: al hebben Dr Noordmans en ik elkaar nooit ontmoet, „wij kennen elkaar”. Dr Noordmans heeft gelijk als hij rondweg spreekt van „onthelving der Schrift”, nu hij eenmaal zoo meent te zien. Is zijn opvatting inzake feit, wijze en (mogelijken) „inhoud” der openbaring juist, dan is dit zijn vonnis nog... zachtmoedig. Is daarentegen de mijne goed, dan zal mijn conclusie ten aanzien van Dr Noordmans' „theologie” moeten zijn: ongehoorzaamheid aan de Schrift, en daardoor fundamenteels verloochening van ons algemeen ongetwijfeld christelijk geloof in een theorie, die dit tot elken prijs voorkomen wil.

Dat we dát elkander kunnen zeggen, zonder „boos” te worden, dat we beiderzijds op het directe woord willen rekenen, dat is een oase in de woestijn. In zoo'n oase groet men elkander met de vreugde van den man, die pas zijn dorst gelescht heeft, en sterkt zich tot den „polemos” als Jonathan, die pas wat honig heeft geproefd.

K. S.

Naschrift. Mijn artikel inzake Dr Noordmans is ditmaal korter, dan ik wilde. Deze week vroeg evenwel een „In Memoriam” allereerste plaats. Dat dwingt mij thans tot beperking; anders komen andere artikelen in gedrang.

Red.

„De Rotterdammer”.

Van het dagblad „De Rotterdammer” verscheen het 10.000ste nummer. Begrijpelijkerwijze jubelt het blad; en wij willen het hartelijk gelukwensen, evenals „De Standaard” indertijd door „De Reformatie” is gefeliciteerd met een jubileum. We verbliden ons er over, dat deze onze gelukwensch, om waar en dus tevens duidelijk te wezen, minder reserves noodig heeft, dan enkele maanden geleden het geval zou geweest zijn. Al hebben we met dit blad wel eens den degen moeten kruisen, wijl we het meenden te zien gaan in de richting van een „waardeering” ook van hen, die de christelijke pers grondig helpen vermoorden, juist als CHRISTELIJKE pers, dit neemt niet weg, dat we het van harte kunnen feliciteren. Want onze polemiek met „De Rotterdammer” geschiedde juist daarom, wijl we de christelijke pers als zodanig wilden helpen behouden; degenen, met wie het blad wilde samengewerkt zien, wilden voor een groot deel juist de christelijke pers haar schoonste praedicaat (christelijk) betwisten, grondig en — definitief.

Moge de voorzichtigheid, die in de laatste maanden het blad siert ten aanzien van kerkelijk-theologische kwesties, het blijven kenmerken. Politiek en theologie zijn onderscheiden. Waar ze echter niet gescheiden zijn (in de beginselen) en waar voorts de problemen, die „De Reformatie” behandelt, kwesties niet alleen

van theologen, doch van alle christelijke actie zijn, daar moge ook „De Rotterdammer” van een soms wat zwijgzaam voorzichtigheidshouding in deze om haar werk rakende beginselvragen naar die van krachtige en bewuste medewerking overgaan. Dan zal onze nu reeds welgemeende gelukwensch nog warmer kunnen zijn, laat ons zeggen bij het 15000ste nummer. Want de strijd van „De Reformatie” raakt o.m. recht en mogelijkheid der christelijke cultuur, ook dus der CHRISTELIJKE pers!

K. S.

„Veldwijk” jubileert.

28 Januari 1936! Een mooie dag: de oudste stichting van de „Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen” zal dan een halve eeuw hebben bestaan. Al zal deze herdenking niet op breed-feestelijke wijze geschieden, doch zich bepalen tot den intiemsten kring van Bestuur en personeel, toch willen wij van harte gelukwensen. En ons volk wekken we gaarne op, om toch dit van Gods genade blinkende werkstuk van christelijken offerzin, deze eenvoudige gehoorzaamheidsconsequentie, in gedachtenis te blijven houden.

Dat gaat des te gemakkelijker, nu in prachtige uitvoering een Gedenkboekje verschenen is, uitgave J. H. Donner, Rotterdam, onder den titel „Stichting (Huis-) Veldwijk”. Het boekje is een combinatie van mooie foto's (met situatie-teekening) en eerlijk-reportagegevoenden, onopgesmukten tekst.

Toen we indertijd ons „In Memoriam” schreven ter herinnering aan Prof. L. Lindeboom, wezen we met nadruk op diens gehoorzaamheidsverrichting, welke in „Veldwijk” en verwante stichtingen haar concrete vruchten droeg. Thans — 't is weer een polemische tijd — herinneren we ons als vanzelf, niet zonder „humor”, dat in vroegere dagen van kerkelijke polemiek iemand uit den gereformeerden kring — de naam is mij onbekend — publiek schreef, dat Lindeboom zich maar bij zijn „philanthropie” moest houden en niet theologische polemieken voeren moest; gelijk trouwens een ander (die thans met Lindeboom in den hemel in den kerkeraad van Kampen verzocht — het was een dominee — Lindeboom te censureren wegens zijn polemieken. Thans zijn we — wat de dooden betreft — zoover, te begrijpen, dat dat alles toch eigenlijk voorbegaande zwakheid was. Thans zijn we wel zoover, dat we verstaan, dat Lindebooms werk geen „philanthropie” was, doch gehoorzame erkenning van Christus' hooge priesterlijk ambt, hetwelk zijn christenen als met Hem gezalfden instigeert en instrueert tot het priesterlijk dienen uit en door en onder Hem. En tevens zijn we zoover, dat we gaan verstaan, dat Lindebooms werk een eenheid was, dat zijn scherpe kijk op Christus' priesterlijk ambt met zijn obligatie niet los te denken was van zijn eerbied voor Christus' profetisch en koninklijk ambt. Omdat beide — het barmhartigheidswerk en de theologische zuiveringsdrang — „practisch christendom” waren, niet te scheiden in de kerk.

Zij, die op dit punt van Lindeboom verschilden, en dus den „priesterlijken” liefdedienst dachten te kunnen organiseren, met gelijktijdige nalatigheid inzake de gemeenschappelijke erkenning van Zijn profetisch en koninklijk ambt, en met wie sommigen onzer in den laatsten tijd óók in den voorlichtingsdienst willen samenwerken, hebben, voor een groot gedeelte, een geheel onnoodige scheur in Lindebooms werk getrokken; kerkelijke onderscheidingen (die ze, nota bene, op kerkelijk terrein niet eens tot klaarheid brengen konden), brachten ze over op dit barmhartigheidswerk, en zoo riepen ze — toen de eerste offers niet meer noodig waren — speciaal hervormde stichtingen in het leven. De kerkelijke Lindeboom had dit kerkisme niet nodig. En zoo staan de zaken nóg.

Daarom moge ons gereformeerde volk met Lindebooms werk, later met en door anderen voortgezet, na 50 jaren steeds hartelijker leeren meeleven. Onze beste wenschen vergezellen „Veldwijk” en zijn sympathieken geneesheer-directeur. Ook den hoogbejaarden emeritus-geneesheer-directeur, Dr Van Dale.

K. S.

Doleantie-herdenking.

Naar wij vernemen heeft het Comité tot Herdenking der Doleantie een verzoek gericht tot de Kerkeraden van de Gereformeerde Kerken, om in de godsdienstoefeningen van den 9en Februari e.k. in het bijzonder de Doleantie te willen herdenken.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Oude Romantiek.

Franz Kliche: Stormweer. — La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

De historische roman, zooals die bij ons vooral in de 19e eeuw geschreven werd, behandelde op een prettige wijze een stuk uit onze geschiedenis, dat onze belangstelling waard was, door de blijvende gevolgen van de daarin gebeurde feiten. Geen wonder, dat vooral het eind van de zestiende en het begin van de zeventiende eeuw tal van onderwerpen leverden voor de nationale romantiek. De verbreiding van de nieuwe leer, en de 80-jarige oorlog, die daarmee in nauw verband stond, hebben een zodanigen omkeer teweegge-

bracht, dat w
mee achten
Een soortg
gevolgen, is
Een boek, da
in Luther o
kunnen gewa
is, bewijst d
Kliche: Storm
taald.

De schrijve
grootte moeil
volgelingen k
de nieuwe l
mischen toes
twee zijden
voert een ver
uitspraken te
wachting van
nieuwe Jeruz
Muhlhausen,
Wederdooper

Anderzijds
gelie van ha
bijbel om hu
over hun or
mingen zich
recht, die z
de oude kerke
eeuwenlang
gekomen ach
drukkers, de
dit stormwee
zullen vernie
De boeren

Duitschland
grond van h
De adel is
verschil. Er
Maar ook is
verschil ver
heerscht een
een ander al
brek aan leic
zonderlijke t
eenigen, om l
De eenige, di
hij weigert l
te stellen. Mo
te verbreiden
legenover de
lingen zijn na
hun bloedig
hier geldt g
niet om gee
losmaking va

Tegen deze
personen opt
historie, van
jonge ridder
jonkvrouw, l
ridder, die n
De slechte co
om zijn zwaa
nen. Alle on
schuldigen t
weer moeten
niet opgewas
vijand. Maar
en deze over

Even eenv
gebeuren, is
vertelt het m
Alles is we
nog bespieg
karakterbesp
het geheele
statige onnat
daarvan is g
inhoud ervan

Ondanks a
toch de aa
grootsch tafe
schouwelijk
staat Luther
vormer ook
derlijk geloof
af tegen het
kracht zich
Luther wil
onder alle
zamen en ha
liefde, der o
gemeenschap
in een zijner
rol speelt in
Ieder die
van het ver
lezen, meer
een grootsch
leekenis van
Gr.